

KAMUSALLIĞI YENİDEN DÜŞÜNMEK

Dinçer Demirkent

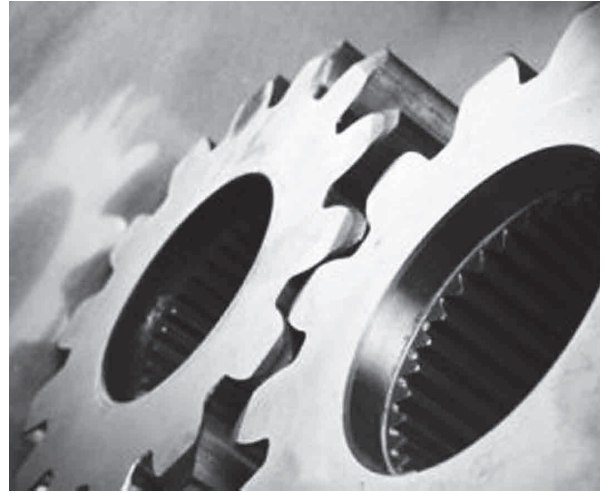
Sinop Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Uzmanı

Değişen birikim modeline ayak uydurabilmek için Türkiye'ye dayatılan özelleştirme sürecinin yarattığı, büyüyerek artan tahribat sürmekte, her şeyin metalaştırılması hızlanmaktadır. Ormanlardan derelere, eğitim hizmetlerinden sağlık hizmetlerine, güvenliğe varana kadar 'herkes'i ilgilendiren şeyler piyasanın belirlenimine tabi kılınmış ve satılığa çıkarılmıştır.

Bu gelişmeleri engellemek, mevcut hakları korumak için gelişen özelleştirme karşıtı mücadele de belli bir noktaya gelmiş, direniş sürdürülmüş, buna karşın kabul etmeliyiz ki başarılı olamamıştır. Bunda dünya konjonktürünün etkisi olduğu kadar mücadele ekseninin mevcut hakları muhafaza etme ile çizilmesinin de etkisi vardır. Bugün görmemiz gereken ve bizzat özelleştirme sürecinin işaret ettiği şey yeniden devletleştirmenin bir çözüm sunmayacağıdır. Devletin sınıf içeriği, onun uzun vadede her zaman sermayenin çıkarlarının tarafında olacağına işaret eder. Bu yüzden yeni bir kamusallık fikri için öncelikle devlet, kamu, halk gibi siyasal kavramları yeniden düşünmek, birbirleriyle ilişkilerini ve uyumsuzluklarını ortaya koymak gerekmektedir.

'Kamu' ile 'Devlet'i Ayrıştırmak

'Kamu' kavramı, Türkiye'de her zaman 'devlet' ile birlikte düşünülmüştür. Devleti, içeriğinden bağımsız olarak 'herkese ait şey' olarak sunan, hem sağ hem de solda karşılık bulmuş düşüncenin bunda önemli bir etkisi vardır. Bu bakımdan devleti ve kamuyu birbirinden ayrıştırmak yeni bir kamusallık anlayışını düşünebilmek için yapmamız gereken ilk kavramsal ayırmadır. Bu ayırım hem bugüne kadar solun da etkisinde kaldığı devletçi düşüncenin aşılması bakımından hem de devam etmekte olan sürece daha derinlikli bir müdahaleye başlangıç olması için kritik önemdedir. Kamu kavramından başlayalım. Kamu, 'herkes', 'umum', 'amme' gibi anlamları içinde barındırmaktadır. Sözcüğün İngilizce'deki karşılığı *public* Latince *pubes* (yetişkin) sözcüğünden türemiş

ve bütün topluma ait ya da herkese açık anlamlarını taşımaktadır. Kavram, siyaset bilimi alanında iki ayrı damarı beslemiş ve bizzat bu alanlar içinde açıklanmaya çalışılmıştır. Bunlardan bir tanesi özellikle Almanya'da kendini gösteren "kameralizm" üzerindendir. Monarkın hazinesinden ve kişiliğinden bağımsız bir devlet hazinesinin oluşturulması, finansmanın sağlanması için uğraşan kameralistler tarafından ortaya konan yaklaşım bir yönetim sorunsalını ortaya koymuş ve çözmeye çalışmıştır. Bu yönetim sorunsalı perspektifinden kamu maliyesi, kamu ekonomisi, kamu yönetimi gibi kavramların içinde bulunduğu paradigma yönetim paradigmasıdır ve 'devlet' ve 'kamu' kavramlarını ayrıştıramamiz konusunda bize yardımcı olmayacaktır.

İkinci damar ise 'kamu' kavramını, kavramın "herkes" anlamı üzerinden düşünür. Bu düşünüş tarzı, kamusallığı tartışırken yönetim sorununun ötesine geçip siyasal tartışmaya zemin sağlar. Örneğin Türkiye'de kamusallık dediğimizde ilk akla gelen kamu iktisadi teşebbüslerini, bu açıdan düşündüğümüzde artık kötü yönetimi ya da iyi yönetiminden ziyade onların 'kamu' ile bağlantılarını konuşmaya başlayabiliriz. Ya da medya, iletişim konularını tartışacağımız zaman neyin dolaşıma sokulup sokulmamasına karar verme bağlamındaki bir yönetim sorunu değil kamusallığın sınırlarında dolaşan bir siyasal sorun olarak konuyu değerlendiririz.

Yönetimsel Değil Siyasal Sorun

Bu ikinci damarı radikalleştirdiğimizde karşımıza doğrudan siyasal sorunun kendisi çıkacaktır ki aslında yeniden kamusalılığı düşünmek 'herkes'in sınırlarının genişletilmesi mücadelesidir. İşte 'devlet' ve 'kamu'nun sürekli bir biçimde karşı karşıya geldiği mesele de budur. Devlet ayrıcalıkların dağıtılma mekanizması olarak sürekli bir biçimde bu ayrıcalıklardan kimin yararlandırılıp kimlerin dışarıda bırakılacağı sınırlarını çizer. Onun karşısında ise bu sınırları eşitlik prensibi içerisinden genişleten ve derinleştiren bir mücadele bulunur. Kimlerin yurttaş olduğu ve siyasal katılım hakkına sahip olduğu, dolayısıyla kamusal alanın içinde olduğuna karar veren devletin karşısında, bu alanın genişlemesi mücadelesi vardır. Burjuva demokrasilerinin ilk dönemlerindeki aktif/pasif yurttaş, örneği, kadınların siyasal katılımı, sosyal hakların genişlemesi ve daraltılması, etnik ve dini sorunlar her zaman bu mücadelenin içerisinde değerlendirilmelidir. Kapitalist devlet, ayrıcalıkları burjuvazinin bir sınıf olarak uzun dönemdeki üstünlüğü uyarınca dağıtır. Bu ayrıcalıklardan yararlanamayan, çizilen sınırların dışında kalanlar ise bu ayrıcalıklar sistemine karşı mücadele ederler ve sınırların genişlemesini sağlarlar.

'Devlet' ve 'kamu'yu bu siyasal uyumsuzluk bağlamında düşündüğümüzde yeniden kamusalılık ile mevcut kazanımları korumanın daha ötesinde bir mücadeleyi kastettiğimiz açıktır. Ayrıca kamulaştırma ile devletleştirme arasındaki fark da ortadadır. Dolayısıyla sol ve devletçi düşünce arasında kurulan bağ da bu siyasal perspektif dolayısıyla koparılmış olacaktır. Peki radikalleştirilmiş bir kamusalılık kavramını tartışmaya açtığımızda bu tartışmanın kapsamı ne olacaktır?

Kapsam

Türkiye, 12 Haziran 2011 seçimleri ile birlikte yeni bir sürece girdi. Bu sürecin önemi seçim öncesinin temel vadinin yeni bir anayasa olmasıdır. Anayasalar, devlet

ve kamu arasındaki ayrım bağlamında ele aldığımız sınır çizme mücadelesinin hukuksal forma girdiği metinlerdir. Böyle bir süreçte kamusalılığı yeniden gündeme getirmemiz ve ufkumuzu devletçiliğin ötesine taşımamız önem kazanacaktır. Çünkü yeni oluşturulacak anayasada düzenlenecek olan siyasi haklar ve sosyal haklar tam da bahsettiğimiz sınır çizme mücadelesinin nesnesi ve sonucu olacaktır. Kamusalılığı yeni bir içerikle düşündüğümüzde devletin sağladığı ayrıcalıklar sisteminin dışına itilmiş bütün kesimleri kapsayacak bir 'kamu' içinde dışlanmışların eşitlik mücadelesini görmek mümkün olacaktır. Buna yönelik oluşturulacak gündemin ana çerçevesi üç başlık altında ele alınabilir:

1. Dışlanan Emekçiler ve Kamusalılık:

Emekçiler açısından kamusal alanda temsil edilebilme hakkı sendikalar aracılığıyla kazanılmıştır. Fakat mücadele burada bitmiş değildir ki bu haklar çeşitli yollarla gasp edilmekte, emekçiler güvencesizleştirilmekte, sendikasızlaştırılmaktadır. Devlete ait olan kurumlarda da bu süreç hızlı bir şekilde işlemekte, hizmetler bölünmekte ve taşeronlar tarafından verilmektedir. Bu, hem hizmeti veren emekçilerin çalışma koşulları hem de hizmeti alan yurttaşların koşullarını kötüleştirmekte aynı zamanda onları ortaklaştırmaktadır. Bu açıdan sendikalar, mevcut yapılarını yeniden gözden geçirmeli, emekçilerin kamusal alandaki seslerini yükseltmeli ve toplumdaki ortaklaşmaları dikkate almalıdır. Örneğin ataması yapılmayan bir öğretmen, devlet tarafından çok düşük bir ücretle okullarda güvencesiz bir şekilde çalıştırılırken o öğretmenin sınıfında olan öğrencilerin, onların ailelerinin ve okuldaki diğer öğretmenlerin bundan etkilenmemesi beklenemez. Ücretli öğretmen statüsü, aslında öğretmenlik hakları tanınmayan öğretmendir ve bir yandan bir statünün içine alınırken asıl olarak dışlanmanın bir yoludur. Bununla mücadele edecek bir sendika ancak toplumsal hareketlerle ilişkiye geçebilen bir sendika olabilir. Bu taşeron işçiler için de, üniversitelerde güvencesiz çalışma koşullarına mahkûm edilen akademisyenler için de geçerlidir. Öğretmen olmayan öğretmenler, akademisyen olmayan akademisyenler, işçi statüsü tanınmayan işçiler devletin sınırlarını çizdiği 'herkes' içinde yer almamaktadır ve dolayısıyla da yeni bir kamusalılık mücadelesinin özneleri arasında yer alacaklardır.

- 2. Dışlanan Kimlikler ve Kamusalılık:** Türkiye Cumhuriyeti, kuruluşu itibarıyla ülkede yaşayan etnik gruplardan biriyle kurucu halkı (*ethnos* ve *demos*) birleştirmiş ve bu sınırların içine girmeyenler ya asimilasyon yöntemleriyle çizilen sınırın içine çekilmeye çalışılmış ya da dışlanmışlardır. Kürt kimliği, dili inkâr edilmiş, Aleviler yok sayılmıştır. Bunun yarattığı dışlamanın kaynağı olarak tespit ettiğimiz *demos-ethnos* özdeşleşmesinin dışına çıkabilmek için alacağımız yolda da 'herkesi ilgilendiren' 'herkese ait' anlamındaki kamusalılık fikri yolumuzu açacaktır. Çünkü Türkiye'nin önündeki süreçte Anayasa yapımı vardır ve belirtildiği gibi bu süreç, hakların sınırlarını genişletme mücadelesi verenlerle ayrıcalıkları sınırlandırmaya, iktidarını korumaya çalışanlar arasındaki karşılaşmanın sonucunda şekillenecektir. Bu nedenle de bu süreçte Kürtler, Aleviler ve bütün dışlanan kimlikler hiçbir kimlikle özdeşleşmeyecek bir *demos* (kurucu halk) oluşturmayı sağlayacak en önemli özneler olacaklardır. Radikalleştirilmiş bir kamusalılık düşüncesinin tartışma kapsamına bu mesele de girecektir.
- 3. Yeniden Kamusallaşma:** Özelleştirme karşıtı mücadeleye yönelik başta yaptığımız tespiti, yukarıda radikalleştirerek kullandığımız

Bu gündemin içinde işçi ve memur örgütlerinin üzerine önemli bir sorumluluk düşmektedir. Emekçilerin temsilcileri örgütlerini yeni koşullara göre yeniden biçimlendirmeli hakkı olmayanların haklarını savunmalıdırlar. Öğretmen olamayan öğretmenler, işçi olamayan işçiler ve bütün güvencesiz çalışanlar ile sendikalar bağ kurmalı ve ayrıcalıklar, sınıflar düzenine eşitlik prensibinden hareketle saldırmalıdır.

Yurttaşlık haklarının gasp edilmesine karşı verilecek mücadelede etnik kimlik ve kurucu halk arasında kurulan bağ kaldırılmalıdır bunun için verilecek mücadele tekil kimliklerden biriyle özdeşleşmeyen bir hattı savunmalıdır. Eşit ve özgür yurttaşlık talebi yeniden kamusallaştırmanın en önemli gündemlerinden biri olacaktır.

ÜYE AİDATI UYGULAMASI

Odamız Yönetim Kurulu 18 Mayıs 2011 tarih ve 42/36 sayılı oturumunda "Örgütüne Sahip Çık, Aidatını Öde" çalışması başlatarak, 13 Haziran 2011 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere üyelerimizden ve yeni kayıt yaptıracak meslektaşlarımızdan alınacak aidatlarla ilgili aşağıdaki uygulamanın yapılmasına karar vermiştir. Bilgilerinize sunar, destek ve ilginizi bekleriz.

A-Geriye Dönük Aidat Uygulaması

Yeni kayıt yaptıracak meslektaşlarımız ve mevcut üyelerimiz için geriye dönük en fazla 5 yıl + bulunulan yılın aidatının o yıla ait aidat bedeli üzerinden tahsil edilmesi:

2006 yılı için 5 TL, 2007 yılı için 6 TL, 2008 yılı için 6 TL, 2009 yılı için 7.5 TL, 2010 yılı için 7.5 TL 2011 yılı için 9 TL.

Yeni kayıt olanlar ile mevcut üyelerimize aidat ödenmesi konusunda taksitlendirme seçenekleri sunulmaktadır.

B- İşsiz Mühendisler

İşsiz üyelerimizin, çalışmadıklarını birer yıl dönemlerle, SGK kayıtlarıyla belgelemeleri halinde, ileriye dönük olarak aidatlarının 1 yıl süreyle alınmamasına; çalışmaya başladıkları gün ya da 1 yıllık süre sonunda çalışmadıklarını belgelememeleri halinde aidat ödeme yükümlülüğü tekrar başlatılacaktır.

C- Emekli Üyeler

Emekli olduktan sonra aidat ödemesi sona eren üyelerimizin tekrar çalışmaya başlamaları halinde, aidat ödemeleri çalışmaya başladıkları günden itibaren başlatılacaktır.

D- Öğrenimini (Yüksek Lisans, Doktora) Devam Ettiren Üyeler

Çalışmadıklarını 1 yıllık periyotlarla SGK kayıtlarıyla belgelemeleri halinde ileriye dönük olarak aidatlarının 1 yıllık süreyle alınmamasına; çalışmaya başladıkları gün ya da 1 yıllık süre sonunda çalışmadıklarını belgelememeleri halinde aidat ödeme yükümlülüğü tekrar başlatılacaktır.